

Nämnden Svenska rum 26.09.2024 § 74

§ 74

Utlåtande om motion om att varje ung person har rätt till en trygg skolstig och om att Esbo måste satsa på att möta regnbågsunga och främja deras välbefinnande i skolan

Beredning och upplysningar:
Veikkolainen Veera
Kaarnalehto Annika
Stark Elisa
Lybeck Noora
Tuulosniemi Susan
fornamn.efternamn@esbo.fi
Telefon 09 816 21

Förslag

Föredragande
Direktör för sektorn för fostran och lärande Rinta-aho Harri

Nämnden Svenska rum ger ett utlåtande enligt redogörelsedelen om ledamot Peppi Seppäläs och 24 andra fullmäktigeledamöters motion 20.5.2024 om att varje ung person har rätt till en trygg skolstig och om att Esbo måste satsa på att möta regnbågsunga och främja deras välbefinnande i skolan.

Behandling

Beslut

Nämnden Svenska rum
Förslaget godkändes enhälligt.

Redogörelse

Peppi Seppälä och 24 andra fullmäktigeledamöter lämnade 20.5.2024 en motion där de för fram att Esbo stad ska sörja för att regnbågsunga känner sig trygga och att i synnerhet tjänsteinnehavare som jobbar i skolor/på första och andra stadiet ska utbildas i hur de möter regnbågsunga.

Beredning

Utlåtandet har beretts av enheten förvaltning och utveckling inom staben för sektorn för fostran och lärande samt resultatenheterna för finsk grundläggande utbildning, Svenska bildningstjänster och utbildning på andra stadiet. Utlåtandet behandlas av nämnden för fostran och lärande 25.9.2024 och av nämnden Svenska rum 26.9.2024.

Ungdomsfullmäktige i Esbo gav ett utlåtande om motionen i augusti 2024. Ungdomsfullmäktige stöder motionen om att varje ung person har rätt till en trygg skolstig och om att Esbo måste satsa på att möta regnbågsunga och på deras välbefinnande i skolan. Denna motion är mycket viktig och aktuell, eftersom den gäller en av de mest sårbara grupperna i vårt samhälle – regnbågsunga.

Ungdomsfullmäktige konstaterar i sitt utlåtande att Esbo genom att satsa på att möta regnbågsunga och på deras välbefinnande i skolorna sänder ett starkt budskap om att staden har förbundit sig vid att främja jämställdhet och likabehandling. I praktiken innebär detta bland annat att lärare och övrig personal utbildas så att de kan möta och stöda regnbågsunga på bästa möjliga sätt. Dessutom är det viktigt att i skolorna skapa trygga och inklusiva lokaler, där varje ung person kan vara sig själv utan att vara rädd för att bli diskriminerad eller mobbad. (Ungdomsfullmäktiges utlåtande bifogas i sin helhet som tilläggsmaterial.)

I motionen konstateras att den senaste enkäten Hälsa i skolan visar att välbefinnandet, hälsan och delaktigheten bland unga som hör till könsminoriteter och sexuella minoriteter är svaga inom alla delområden som undersöks jämfört med cis-könade och heterosexuella unga.

De undertecknade föreslår att Esbo stad sörjer för att regnbågsunga känner sig trygga och att i synnerhet tjänsteinnehavare som jobbar i skolor/på första och andra stadiet utbildas i hur de möter regnbågsunga.

Nämndens utlåtande

Esbo stads plan för jämställdhet och likabehandling 2023–2025 innehåller åtgärder för jämställdhet och likabehandling inom tjänster. I den här planen är temaområde nr 3 att identifiera de servicebehov sexuella minoriteter och könsminoriteter har och att förbättra hur dessa personer blir mötta. I planen ingår också åtgärder för resultatenheter inom sektorn för fostran och lärande, till vilka vi förbundit oss. I åtgärderna beskrivs bland annat utbildningsmöjligheter och könsneutrala toaletter i läroanstalterna. Navigatorhusets ungdomsarbete med regnbågsunga är också en viktig tjänst, som utförs i samarbete med Helsinki Pride. (Stadens plan för jämställdhet och likabehandling finns på stadens webbplats.)

Enligt den uppdaterade planen Tillsammans som en stark gemenskap utvecklar läroanstalterna kanaler där man med låg tröskel kan anmäla trakasserier, diskriminering och våld. Läroanstalterna ska ha ett klart handlings sätt för att ingripa i mobbning och trakasserier, och även eleverna och vårdnadshavarna ska känna till modellen för ingripande.

Främjandet av jämställdhet och likabehandling inom den grundläggande utbildningen bygger på läroplaner

Läroplanerna för den grundläggande utbildningen i Esbo uppger följande om skolornas verksamhetskultur: Skolan är en lärande gemenskap som finns till för eleverna. I Esbo hör det till skolornas verksamhetskultur att varje elev blir sedd och hörd och möts med respekt. Eleverna får stöd så de kan skapa en positiv bild av sig själva som elever och individer. Man uppskattar välvilligt och vänligt uppförande och ingriper i osakligt beteende. Målet är att skapa en lugn och icke-brådslande atmosfär. Ett positivt samarbete mellan skolans vuxna, som uppskattar varandra, utgör ett exempel för eleverna.

Kraven på jämställdhet och likabehandling har sin grund i läroplanen för den grundläggande utbildningen. Under grundskoletiden utvecklas elevernas uppfattning om sin könsidentitet och sexualitet. Den lärande gemenskapen främjar genom sina värderingar och sin praxis jämställdheten mellan könen och stöder eleverna i att bygga upp sin identitet. Undervisningen är könsmedveten i sitt förhållningssätt. Gemenskapen uppmuntrar eleverna att identifiera sina möjligheter och att se på olika ämnen, göra val och engagera sig i studier utan

könsbundna förebilder. Genom att välja ut och utveckla inlärningsmiljöer, arbetssätt och undervisningsmaterial skapas synlighet för att uppskatta den mänskliga mångfalden.

Dessutom anges i läroplanerna att eleverna inte får mobba eller diskriminera andra eller äventyra andra elevers trygghet eller hälsa eller utsätta skolgemenskapen eller skolans lokaler för risker. I läroplanerna konstateras det också att förebyggandet av mobbing, trakasserier, diskriminering och våld samt systematiskt ingripande i dem stöder en enskild elevs och hela skolgemenskapens välbefinnande och förankring i skolarbetet.

I Esbo stads läroplaner preciseras dessutom att samarbetet med bland annat stadens kultur-, ungdoms- och idrottstjänster, församlingar och organisationer gör skolornas verksamhet mångsidigare och breddar inlärningsmiljöerna.

I grundskolorna i Esbo utarbetas en plan för jämställdhet och likabehandling. Skolorna utarbetar en egen plan för jämställdhet och likabehandling som görs upp i varje skola utifrån skolans och elevernas behov. Planen är ett redskap som främjar verkställandet av jämlikhet och motverkar diskrimination i all verksamhet i skolan. Med hjälp av den säkerställs att jämställdhet och likabehandling främjas på ett systematiskt sätt. Planen skapas i samarbete mellan personal, elever och vårdnadshavare.

Planen bygger på en enkät eller annan kartläggning som gjorts i skolan. Den görs för tre år i taget. För varje läsår fastställs delmål, som bestäms som en del av läsårsplanen. Hur arbetet framskrider följs regelbundet och planen uppdateras vid behov. Skolorna kan också bilda en grupp för jämställdhets- och likabehandlingsarbete.

Genomförandet av planen följs upp regelbundet och åtgärdernas genomslag utvärderas som en del av läsårsbedömningen. På basis av utvärderingen fastställs åtgärderna för följande läsår. Genomförandet av treårsplanen bedöms som en helhet. Planen för jämställdhet och likabehandling är en bilaga till skolans läroplan.

Inskolning och utbildning av personal

Rektorn för varje skola ansvarar för att skolans personal, elever och vårdnadshavare samt skolans samarbetspartner får tillräcklig information om skolans jämställdhets- och likabehandlingsarbete, planer och god praxis. Rektorn svarar för ledningen av kompetensutvecklingen för skolans lärare.

Skolorna har haft möjlighet att beställa utbildning som anknyter till sexualundervisning för personal och elever bland annat av Loisto Settlementti och Helsinki Pride. En del av skolorna har utnyttjat möjligheten. Dessutom erbjuds lärarna utbildning om likabehandling bland annat från utbudet som ordnas av regionförvaltningsverket, Utbildningsstyrelsen och EduHouse. Under läsåret 2023–2024 erbjöds dessutom yrkeshögskolan Diakonias webbutbildning ”Moninaisuusosaamisen vahvistaminen kasvatus-, opetus- ja ohjaustyössä” (10 studiepoäng), som riktar sig till personalen vid undervisningsväsendet och småbarnspedagogiken. Under nästa läsår erbjuds utbildningen ”Moninaisuudesta työyhteisön menestystekijä” som ordnas av HY+ och Esbo stads sektor för fostran och lärande.

Gymnasieundervisningen baserar sig på främjande av jämställdhet och mänskliga rättigheter

Grunden för gymnasieundervisningen är respekt för liv och mänskliga rättigheter samt människovärdets okränkbarhet. Undervisningen baserar sig på de centrala människorättskonventionerna. Under gymnasietiden bildar den studerande en strukturerad uppfattning om värderingarna och de centrala normerna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt de tillvägagångssätt som främjar dessa. Gymnasieundervisningen utvecklar värdekundandet genom att uppmuntra till djupare eftertanke om de egna värderingarna och genom att behandla spänningarna mellan de uttalade värderingarna och verkligheten. Målet är att främja jämställdhet och likabehandling mellan könen samt demokrati och välfärd.

I Esbo blir alla studerande bemötta med respekt. Att man blir bemött skapar en positiv upplevelse av att man hör till gymnasiegemenskapen. Ett respektfullt bemötande är en central princip som styr undervisningen i Esbo. Varje gymnasium diskuterar regelbundet hur var och en av gemenskapens medlemmar genomför denna princip i sin verksamhet. Genom att agera rättvist, lyssna och höra ger gymnasiets vuxna eleverna ett värdefullt exempel på en socialt hållbar gemenskap.

Gymnasierna preciserar i sin läroplan hur man sätter sig in i värdegrunden och hur man säkerställer att de gemensamma värdena syns i gymnasiets verksamhet.

Enligt 5 a § i lagen om jämställdhet mellan könen (609/1986, ändrad genom lag 1329/2014) ansvarar utbildningsanordnaren för att det årligen utarbetas en jämställdhetsplan för varje läroanstalt i samarbete med personalen och de studerande.

Enligt 6 § 2 mom. i diskrimineringslagen (1325/2014) ska utbildningsanordnaren se till att läroanstalten har en plan för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling.

Åtgärder samt inskolning och utbildning av personalen

Regnbågsinformation gör det lättare att förstå människors och familjers mångfald och främjar likabehandling. Därför har den tryggats i läroplanerna som en del av främjandet av jämställdhet och likabehandling. De planer för jämställdhet och likabehandling som gymnasierna utarbetat i Esbo ingår sedan läsåret 2024–2025 som bilaga till läsårsplanen. Planen är ett redskap som främjar verkställandet av jämställdhet och motverkar diskrimination i all verksamhet i gymnasiet. Med hjälp av planen säkerställs att jämställdhet och likabehandling främjas i gymnasierna på ett systematiskt sätt. Planen skapas i samarbete mellan personal, studerandena och vårdnadshavare. Den skapas för tre år i taget och för varje läsår eller termin ställs delmål. Hur arbetet framskrider följs regelbundet och planen uppdateras vid behov.

Gymnasierna erbjöds likabehandlingsutbildning av Helsinki Pride hösten 2023. Dessutom ordnades på våren en utbildning för gymnasiernas rektorer om hur regnbågsunga kan beaktas i gymnasiet. Som utbildare fungerade Kasper Kivistö, erfarenhetsexpert vid Helsinki Pride 2024-sammanslutningen. Rektorererna har också fått regnbågsklistermärken att fästa på bärbara datorer som ett tecken på en trygg vuxen. I vissa gymnasier beställdes klistermärken till hela personalen. Regnbågstemat har också varit synligt i gymnasiernas verksamhet, till exempel i samband med jämlikhetsveckorna.

Lärarna har fått inbjudningar till olika utbildningar, såsom ett webinarium som ordnas hösten 2024 av Seta. I webinariet behandlas förebyggande av och ingripande i hatbrott mot regnbågsunga i skolvärlden. Det ordnas också fortbildning för att utveckla en jämställd och jämlik inläringsmiljö. Vi utreder för närvarande hur man ordnar utbildning för kontaktpersoner för trakasserier i gymnasierna.

Enligt en kartläggning som gjordes våren 2024 har varje finskt gymnasium i Esbo könsneutrala toaletter. Också i samband med de flesta idrottslokaler finns det könsneutrala omklädningsrum eller möjlighet att ordna sådana. Största delen av gymnasierna tillämpar principerna för trygga rum, och även i de övriga gymnasierna är det under arbete.

Inom kommunikation och marknadsföring har särskild uppmärksamhet ägnats åt att bilderna visar mångfalden bland människor.

Läroanstaltsgemenskaper främjar aktivt jämlikhet

I skolor och läroanstalter ordnar personal och elever olika evenemang, tillställningar och bland annat temaveckor som handlar om jämställdhet, likabehandling och regnbågstema.

Även gemenskapshandledarna vid skolorna och läroanstalterna i Esbo har främjat bemötandet av samt välbefinnandet och samhörigheten bland regnbågsunga genom att ordna verksamhet med regnbågstema vid läroanstalterna.

Beslutshistoria

Bilaga

Tilläggsmaterial

- Valtuustoaloite Turvallinen koulupolku on jokaisen nuoren oikeus - Espoon panostettava sateenkaarinuorten kohtaamiseen ja hyvinvointiin kouluissa
- Espoon nuorisovaltuuston lausunto valtuustoaloitteeseen turvallisesta koulupolusta

För kännedom